

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

КАФЕДРА ГРАФІКИ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор

з навчально-педагогічної роботи

Соболев О.В

«20» 03 2019 року

**НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
ДИСЦИПЛІНИ**

«РОБОТА В МАТЕРІАЛІ»

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Галузь знань 02 «КУЛЬТУРА І МИСТЕЦТВО»

Спеціальність: 023 «Образотворче мистецтво,
декоративне мистецтво, реставрація»

Освітньо-професійна програма «Графіка»

Харків – 2019

Навчальна програма з дисципліни «Робота в матеріалі» для студентів 1-4 курсів спеціалізації «Графіка»

«15» березня 2019.

Розробники: доц. Іващенко О.В.

Навчальна програма затверджена на засіданні кафедри графіки

Протокол № 8 від «18 березня» 2019 року

В.о.завідувача кафедри Іващенко О.В.

Узгоджено:

Декан факультету «ОМ»

 Шевченко В.Я.

Зав.навчально-методичного відділу

 Жернокльова Г.О.

Керівник ЦЗ(Д)ФН

 Токар М. І.

Схвалено методичною радою ХДАДМ

Протокол № 2 від «20 березня» 2019 року

ВСТУП

Згідно з навчальним планом освітньо-професійної програми «Графіка» дисципліну «Робота в матеріалі» студенти вивчають на 1 - 4 курсах денної та заочної форми навчання. Дисципліна «Робота в матеріалі» на 1-3 курсі належить до нормативного циклу дисциплін, на 4 курсі до циклу дисциплін для самостійного вибору студентами. У процесі вивчення дисципліни студенти знайомляться з історією глибокого, високого та плоского друку, матеріалами та інструментами, методами виконання практичних завдань, правилами оформлення естампів для їх експонування на екзаменаційних переглядах та виставках.

І. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ

ДИСЦИПЛІНИ

Мета дисципліни «Робота в матеріалі» – вивчення різноманітних засобів створення графічного зображення тиражними техніками художнього друку, а саме: дереворитом, ліноритом, офортом та літографією. Застосування навичок та знань отриманих з курсу «Робота в матеріалі» для вільного втілення свого творчого задуму.

Завданням дисципліни є практичне опанування студентами тиражними техніками художнього друку. Вивчення їх видів та манер, прийомів виготовлення друкарських форм та авторського друку естампів. У процесі вивчення дисципліни студенти опановують образотворчі засоби побудови художнього образу та вдосконалюють фахову майстерність шляхом виконання практичних завдань.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування наступних компетентностей:

Професійні компетенції	
Спеціалізовано-професійні:	КСП-1

- здатність використовувати знання та практичні навички при виконанні художнього твору в техніках друку;	КСП-1
- здатність використовувати техніки друку для реалізації дипломної роботи;	КСП-3
- здатність володіти навичками оформлення естампу для експозиції	КСП-7

Інструментальні компетенції:	КІ
- навички роботи зі спеціальним обладнанням за фахом (мольберти, етюдники, друкарські станки тощо);	КІ-4
- дослідницькі навички	КІ-5

Очікувані результати навчання

Після опанування дисципліни «Робота в матеріалі» студент повинен

знати:

- історію виникнення та розвитку графічних друкованих технік;
- назви інструментів та матеріалів, що використовуються у друкованих техніках;
- характерні особливості друку у тій чи іншій техніці;
- методи створення зображення характерні для різних друкованих технік

уміти:

- створювати та друкувати естампи у основних (класичних) та змішаних (авторських) друкованих техніках;
- працювати з інструментами, матеріалами та обладнанням, що призначені для створення естампу;
- використовувати друковані техніки для втілення авторських творчих задумів

мати навички:

- малювання з натури для збору підготовчого матеріалу для створення ескізів;
- творчого підходу в розробці ескізів та оригіналів;
- оформлення робіт та організації експозиції.

II. МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ЗВ'ЯЗКИ

При виконанні практичних завдань з дисципліни «Робота в матеріалі» студенти використовують комплекс знань з циклів професійної та практичної підготовки.

Передусім це стосується дисциплін професійної підготовки: «Рисунок», «Загальний курс композиції», «Кольорознавство», «Творча практика».

Навчальна програма дисципліни виключає дублювання навчального матеріалу зазначених дисциплін. Відповідно до вимог підготовки майбутнього фахівця алгоритм вивчення навчального матеріалу дисципліни з урахуванням міждисциплінарних зв'язків має забезпечити цілісне оволодіння навчальним матеріалом, необхідним для успішного виконання професійної діяльності.

III. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ «РОБОТА В МАТЕРІАЛІ»

1 СЕМЕСТР / ГЛИБОКИЙ ДРУК. ОФОРТ

Тема 1. Виконання офорту «Вільна тема» в манері суха голка

Особливості глибокого виду художнього друку, історія виникнення офорту. Матеріали та інструменти для роботи в техніці офорту. Технічні особливості виконання офорту в манері суха голка: розробка ескізу та перенесення зображення на метал, гравірування та друк естампу.

Тема 2. Виконання копії з офорту відомого Майстра (травлений штрих)

Особливості технічного виконання офорту в манері травлений штрих. Вибір роботи для копіювання. Перенесення зображення на метал, гравірування та травлення дошки, друкування та оформлення естампу.

Тема 3. Виконання офорту «Натюрморт» (акватинта)

Технічні особливості виконання офорту в манері акватинта. Розробка ескізу на тему «Натюрморт». Вирішення тональної побудови, вибір оптимального рішення. Перенесення зображення на метал, гравірування та травлення дошки, друкування та оформлення естампу.

2 СЕМЕСТР / ГЛИБОКИЙ ДРУК. ОФОРТ

Тема 1. Виконання офорту «Автопортрет» (змішана манера: «травлений штрих», «акватинта»)

Технічні прийоми виконання змішаних манер. Тенденції сучасного офорту. Малюнок портрету для ескізу, розробка ескізного рішення. Перенесення зображення на метал, гравірування та травлення дошки, друкування та оформлення естампу.

2. Виконання офорту « Вільна тема» (м'який лак)

Технічні прийоми виконання офортної манери м'який лак. Ескізне рішення вільної теми. Перенесення зображення на метал, гравірування та травлення дошки, друкування та оформлення естампу.

Тема 3. Виконання кольорового офорту «Місто» («акватинта» дві дошки)

Особливості виконання кольорового офорту. Розробка ескізу на тему «Місто», вирішення кольорової побудови естампу, визначення послідовність друкування дошок. Перенесення зображення на метал, гравірування та травлення дошок, друкування та оформлення естампу.

3 СЕМЕСТР / ВИСОКИЙ ДРУК. ЛІНОРИТ ТА ДЕРЕВОРИТ

Тема 1. Виконання вправ з техніки гравірування чорно - білого лінориту

Високий спосіб друку: історія появи і розвитку. Мистецтво техніки лінориту. Матеріали та інструменти для роботи в техніці лінориту. Вивчення способів гравірування лінолеуму, випробування матеріалів та інструментів на практиці, друкування проб.

Тема 2. Виконання копії з роботи відомого майстра в техніці чорно - білого лінориту

Особливості художньої мови чорно-білої ліногравюри. Методика роботи в техніці однокольорового лінориту. Вибір репродукції з роботи майстра для копіювання. Перенесення зображення та гравірування дошки. Друкування та оформлення естампу.

Тема 3. Розробка ескізу композиції натюрморту для чорно-білого лінориту

Створення малюнку натюрморту з натури. Пошук графічної мови для ліногравюри у чорно-білому рішенні.

Тема 4. Виконання чорно-білого лінориту на тему: «Натюрморт»

Перенесення зображення та гравірування дошки. Друкування та оформлення естампу.

4 СЕМЕСТР / ВИСОКИЙ ДРУК. ЛІНОРИТ ТА ДЕРЕВОРИТ

Тема 1. Виконання вправ у техніці кольорового лінориту.

Художні особливості кольорового лінориту. Специфіка створення кольорового зображення з декількох друкарських дошок. Створення абстрактного кольорового зображення з трьох дошок.

Тема 2. Виконання копії з роботи відомого майстра у техніці кольорового лінориту (пейзаж).

Вибір репродукції з роботи майстра для копіювання. Визначення послідовності створення кольорового зображення. Перенесення зображення та гравірування дошки. Друкування та оформлення естампу.

Тема 3 Виконання кольорового лінориту «Пейзаж»

Розробка ескізу пейзажу для кольорового лінориту. Визначення кількості дошок та їх послідовність друкування. Перенесення зображення та гравірування дошок. Друкування та оформлення естампу.

Тема 4. Виконання копії екслібрису (дереворит) відомого майстра

Художні особливості та графічна мова торцового деревориту. Матеріали та інструменти для роботи в техніці ксилографії. Підготовка дошки, перенесення зображення та гравірування. Друкування та оформлення естампу.

Тема 5. Виконання авторського екслібрису (дереворит)

Історія виникнення та призначення екслібрису. Розробка ескізу авторського екслібрису. Вибір оптимального композиційного рішення. Підготовка дошки, перенесення зображення та гравірування. Друкування та оформлення естампу.

5 СЕМЕСТР / ПЛОСКИЙ ДРУК. ЛІТОГРАФІЯ

Тема 1. Однокольорова літографія «Натюрморт»

Історія розвитку техніки літографії. Особливості графічної мови літографії як засобу створення естампу. Інструменти та матеріали для роботи в техніці літографії. Технічні прийоми виконання літографії, підготовка літографських каменів.

Виконання малюнків з натури для однокольорової літографії «Натюрморт», розробка ескізу композиції натюрморту, підготовка літографського каменю, виконання літографської друкарської форми, друкування естампу та його оформлення до перегляду.

6 СЕМЕСТР / ПЛОСКИЙ ДРУК. ЛІТОГРАФІЯ

Тема 1. Кольорова літографія «Інспірація»

Кольорова літографія: особливості та колористичні можливості. Технічні прийоми виготовлення друкарських форм та техніка друку кольорової літографії. Методика роботи в техніці кольорової літографії.

Виконання підготовчих малюнків для кольорової літографії «Інспірація», вибір композиційного та стилістичного рішення, виконання кольорового рішення, підготовка літографських каменів та виконання літографських форм, друкування естампу та його оформлення до перегляду.

7 СЕМЕСТР / СКЛАДНИЙ КОЛЬОРОВИЙ ДРУК

Тема 1. Кольоровий естамп «Автопортрет з другом» виконаний у друкованій техніці за вільним вибором

Багатокольоровий друк, технічні прийоми виготовлення друкарських форм. Вибір техніки художнього друку для найкращого розкриття творчого задуму.

Виконання підготовчого малюнку з натури за темою «Автопортрет з другом», ескізний пошук графічної мови за обраною технікою, розробка кольорового рішення, визначення оптимального композиційного рішення, підготовка друкарської форми, друкування та оформлення роботи для експозиції.

8 СЕМЕСТР / СКЛАДНИЙ КОЛЬОРОВИЙ ДРУК

Тема 1. Кольоровий естамп «Автопортрет з твариною» виконаний у друкованій техніці за вільним вибором

Особливості композиційного рішення в естампах великого розміру.

Виконання підготовчого малюнку з натури за темою «Автопортрет з твариною», ескізний пошук графічної мови за обраною технікою, розробка кольорового рішення, визначення оптимального композиційного рішення, підготовка друкарської форми, друкування та оформлення роботи для експозиції.

IV. САМОСТІЙНА РОБОТА

Робоча програма з дисципліни «Робота в матеріалі» не передбачає додаткових практичних завдань для самостійної роботи студентів. Самостійна робота студентів має бути спрямованою на збір необхідної інформації та завершення практичних завдань за зазначеною тематикою.

V. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Основною формою опанування курсу «Робота в матеріалі» є виконання практичних завдань. *Мета* запропонованих завдань – отримання студентами практичних навичок роботи в навчальних лабораторіях та аудиторіях кафедри.

В ході роботи над практичними завданнями вагомим методичним фактором виступає постійний принцип зростання складності. Викладач задає напрямок у творчому мисленні студента, і його роль як керівника, у першу чергу, є консультативною.

VI. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Програмою передбачено *рубіжні етапи контролю* у формі поточних переглядів ескізів, процесу роботи та виконаних завдань. *Підсумковий контроль* засвоєння знань здійснюється у формі екзаменаційних переглядів.

VII. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Еремин В.А. Работа над эстампом в графической мастерской. Метод.рекоменд./ Под ред. Ю.В.Новоселова. М.: Изд. Прометей МГШ им. В. Ленина, 1989. - 36 с.
2. Христенко В.Є. Техніки авторського друку. Навчальний посібник. ХДАДМ – Харків: Колорит. 2004

VIII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова:

1. Жуков А.П., Третьякова К.М. Гравюра на дереве. – М.: Искусство, 1977. — 248 с. 2. Зорин Л. Эстамп. Руководство по графическим и печатным техникам. — АСТ, Астрель, 2004. — 112 с.
3. Звонцов В., Шистко В. Офорт. Техника. История. СПб: Аврора, 2000.
4. Ильина Л. Линогравюра, акварель, литография.– Л: Леинград. Аврора, 1973
5. Касіян В. І. Мистецтво графіки / В. І. Касіян. – К.: Держвидав, 1960
6. Коростин А. Ф. Русская литография XIX века. М., 1953.
7. Павлов И., Маторин М. Техника гравирования на дереве и линолеуме. – М: «Искусство». 1938.- 138 с.
8. Суворов П. И. Искусство литографии, 3 изд. М., 1952
9. Фалилеев В.Д. Офорт и гравюра резцом./Графич.искусство, вып. 2. М.-Л.; 1925. – 122 с.

Допоміжна:

10. Алехин А.Д. О языке изобразительного искусства.-М,; Знание, 1973.- 48 с.
11. Голлербах Э.Ф. История гравюры и литографии в России. М.-Пг. Гос.издат, 1924. - 219 с.
12. Кибрик Е. А. К вопросу о композиции / Е. А. Кибрик. – М., 1959
13. Клабуновский Б.И. Линогравюра: Уч.пособ. М.: Просвещение, 1968.–88 с.
14. Ковтун Е.Ф. Что такое эстамп.- Л.: ХУД.РШФ, 1963 - 95 с.
15. Коростин А.Ф. Русская литография XIX в. М.: Искусство, 1953.- 184с.

16. Николаева В.И, От набросков с натуры к композиционному решению в материале: Учебн.пособ.по курсу рис, М., 1982. – 42с.
17. Остроумова-Лебедева А.П. Автобиографические записки. М., 1951. Т.3. – 252 с.
18. Сидоров А.А. Русская графика начала XX в./Очерк., истор. и теор. М.:изд. Искусство , 1969. – 251с.
19. Турова В. Что такое гравюра. М.: Изобр.искусство, 1977. – 96с.
- 20.Фаворский В.А. Литературно–теоретическое наследие / Сост. Г. К. Вагнер. — М.: Сов. художник, 1988. — 588 с
21. Флекель М. И. От Маркантонио Раймонди до Остроумовой-Лебедевой. Очерки по истории и технике репродукционной гравюры XVI-XX веков / Сост. Г. К. Вагнер. — М.: Искусство, 1987. — 368 с.

XV. ІНФОРМАЦІЙНІ (ЕЛЕКТРОННІ) РЕСУРСИ

- 1.Дубина Н. Обзор авторських техник получения оттиска. Ч.2: [Електронний ресурс] / Дубина Н. Режим доступу : <http://www.compuart.ru>, вільний. – Загол. з екрану. – Мова рос.
2. Лещинский А.А. Основы графики: [Електронний ресурс] / Лещинский А.А. Режим доступу : [http:// tanki-media.ru/book_poligraf/osnovy_grafiki.pdf](http://tanki-media.ru/book_poligraf/osnovy_grafiki.pdf), вільний. – Загол. з екрану. – Мова рос.
- 3.Тихомирова Т. Выразительный, художественный образ в графике. Цветная гравюра на картоне: [Електронний ресурс] / Тихомирова Т. Режим доступу : <http://children-art.org/ru/conference/konferentsiya-2015/tezisy/>, вільний. – Загол. з екрану. – Мова рос.
4. Гравюра на картоне: [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://restorewiki.ru>, вільний. – Загол. з екрану. – Мова рос.
5. Техники печатной графики: [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://artageless.com/techniques-printmaking-419>, вільний. – Загол. з екрану. – Мова рос.

ТЕЗАУРУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

УКРАЇНСЬКА	ENGLISH
1. Авторський друк	Author seal
2. Акватинта	Aquatint
3. Акциденція	Display matter
4. Відбиток	Imprint
5. Гравюра	Draft
6. Графіка	Graphics
6. Графічна мова	Graphic language
7. Друкарська форма	Printing form
8. Дереворит	Xylography
9. Зразок	Pattern
10. Зображення, образ	Image
11. Естамп	Print
12. Експозиція	Exposition
13. Екслібрис	ExLibris
14. Естетична функція	Aesthetic function
15. Картон	Cardboard
16. Картонографія	Cartography
17. Концепція	Concept
18. Композиція	Composition
19. Контрформа	Counterform
20. Лінорит	Lynoengraving
21. Літографія	Lithography
22. Матеріали	Materials
23. Монограма	Monogram
24. Нюанс	Nuance
25. Офорт	Etching
26. Проект, ескіз	Engraving
27. Простір	Space
28. Поліграфія	1) Printing industry; 2) Printing art / trades

29.Плашка	Spot
30. Рамка	Box
31.Різець	Cutter
32.Ритм (у малюнку)	Rhythm
33. Розмір, Формат	Size, Format
34. Розташування, композивання	Layout
35.Світло	Light
36. Синтез	Synthesis
37. Тиснення	Stamping, Impression
38.Текстура	Texture
39.Техніки друку	Printing techniques
40. Форма	Shape
41. Фотографія	Photography
42.Чистота кольору	Purity of color
43. Чорно-біле зображення, Ахроматична гама	Grayscale
44. Шовкографія	Silkscreen, Serigraphy
45.Штихель	Stilhel
46. Яскравість фарби	Brilliancy of color